Guidade exkursioner vid Saxån-Braån

2026

Naturifokus

På uppdrag av Saxån-Braåns Vattenråd

Exkursionerna uppskattade och inspirerar till mer utomhuspedagogik!

Under året har 744 personer besökt ån under guidade exkursioner. Pga överbokning genomfördes 29 exkursioner (5 bonusexkursioner! debiteras ej!). Exkursionerna sponsras av Saxån-Braåns Vattenråd och genomförs av Naturifokus.

Exkursionerna ökar förståelsen för vattenvårdande åtgärder som görs längs ån och visar vilket värde ån har för rekreation, vattenrening, motverka översvämningar och öka biologisk mångfald.

Exkursionerna är praktiskt upplagda och deltagarna undersöker livet i ån och våtmarken, arbetar med hotade djurarter, näringskedjor och åns naturvärde genom att mäta nitrathalten, åns utformning, vattenhastighet, beskuggning mm. Det finns handledningar för olika åldersgrupper och för- och efterarbete ingår. Läs mera här exkursionshandledningar. Naturifokus är medlem i Naturskoleföreningen och har ett brett nätverk med andra naturskolor.

Sedan starten 2010 har 7432 personer deltagit.
· Exkursionerna får 4,5 av 5 i betyg i utvärderingarna (79 svar, 23 % svarsfrekvens). Detta inkluderar utvärderingar även från exkursioner från andra åar.
· 94% av lärarna känner att utomhusundervisningen påverkar eleverna positivt
· 58% svarar att eleverna inte skulle ha fått kunskapen på annat sätt utan exkursionen
· 77% av lärarna inspireras att använda utomhuspedagogik i sin fortsatta undervisning

Några kommentarer från utvärderingarna nedan. Läs mer i bilaga 2

"Det ger väldigt mycket att se naturen från verkligt håll och samtidigt få ta del av allt som den har att erbjuda. Vi fick se, höra och göra, vilket gav väldigt mycket för eleverna"

"Det blir relationsskapande tid på ett annat sätt när man är ute, vilket är viktigt. Vi upptäckte arbetssätt som fångade elevernas intresse"

"Det är svårt att våga bedriva undervisning utomhus, att inte ha de fyra väggarna att luta sig mot. Men så mycket det ger, det blev tydligt idag. Vi ska våga vara ute mer!"

"Två elever som tycker att vanlig klassrumsundervisning är utmanande var två av de mest engagerade i övningen"

Naturkontakt hos unga oumbärligt för engagemang för naturen

Naturifokus har gjort två videos där man intervjuar elever och lärare, se dem här exkursioner. I intervjuerna framkommer bl a lärares erfarenheter av att naturkontakten försämrats genom åren och hur berikande naturkontakt är för eleverna samt hur viktig den är för att befästa lärande.

I utvärderingarna framkommer också hur viktigt det är med olika typer av lärsituationer och att elever lär olika. Elever som presterar sämre i klassrummet kan ofta visa sin starka sida i praktiska lärsituationer. Det är viktigt att alla elever får möjligheten att komma till sin rätt. Forskning visar också att naturupplevelser ökar engagemanget för naturen, minskar konflikter i gruppen, ökar koncentrationen, bidrar till frisk luft och rörelse[1].

Naturen är också läkande och lugnande. Läs mera här Frisk i naturen. Forskning visar att stress hos unga ökat markant de senaste decennierna[1]. Det är viktigt att bidra till att unga kommer ut i naturen och kan använda det som ett verktyg för att må bra.

Integrationsproblem, välmående och känsla av tillhörighet hos människor som invandrat eller vars föräldrar invandrat till Sverige kan förbättras med ökad naturkontakt. Traditionen att vistas i naturen är olika i olika länder och ibland kan en introduktion och att visa var och hur man kan ta sig ut i naturen locka fler att komma ut! Vi har börjat tipsa om olika aktiviteter ungdomar kan gå med i, som friluftsfrämjandet, fiske, skåda trollsländor etc. Läs mera här Aktiviteter.

Vi behöver ett större engagemang för åar och våtmarker och deras värde!

[1]Ulrika Oredsson, Vetenskap & hälsa,"Flickors problem med psykisk ohälsa har tredubblats de senaste 17 åren", 2026
Forskning.se, "Ungas psykiska hälsa inte bara individuell – skolsystemet påverkar", 2025
Lisa Bergström och Harald Tronvik. Frisk i naturen, 2012

Exkursioner 2026

744 personer har besökt Saxån-Braån under årets turer. Totalt har drygt 7397 personer besökt ån på exkursioner sedan 2010 då turerna började.

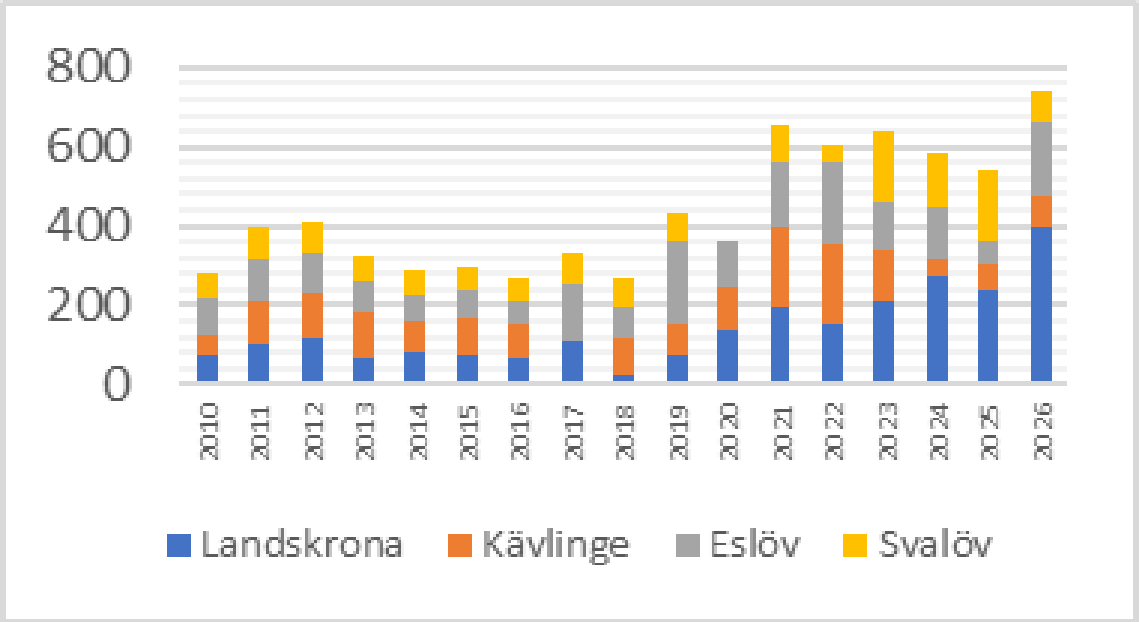

Antal besökande samt fördelning mellan olika kommuner 2010-2026.

Se ovan hur antalet besökare har varierat år från år. Vattenrådet sponsrar olika antal exkursioner olika år – därav variationen i deltagarantal. I snitt genom åren har 32% av deltagarna kommit från Landskrona, 22% från Kävlinge, 19% från Svalöv och 27% från Eslövs kommun. Skillnader i deltagande mellan kommunerna beror på elevunderlag och intresse från skolorna, men även hur pass lätt det är för dem att ta sig ut till exkursionsmålen vid ån.

Skolorna har fått sämre ekonomi de senaste åren. I en enkät som naturifokus gjorde till skolorna 2024 (56 svar från lärare och rektorer) svarade 96 % att de önskar åka ut i naturen mera med eleverna än vad de gör. Drygt hälften svarade dock att de inte hade några medel alls till detta. 30 % svarade att de hade upp till 1000 kr/klass och termin totalt och 10 % upp till 2000 kr/klass och termin. Övriga 10% hade mer än 2000 kr/klass och termin. Läs enkäten här samarbeten.

Man kan underlätta för skolorna genom att erbjuda flera exkursionsmål på spridda ställen eller att ibland låta skolor göra en exkursion med samma upplägg vid ett vatten nära skolan om de inte har råd att ta sig ut. Vad gäller Svalöv och Landskrona så gör vissa klasser motsvarande exkursion till Råån.

Se åldersfördelningen på besökarna under åren nedan. Gymnasiet kan ofta vara svårt att få ut pga schematekniska problem. I gruppen vuxna ingår lärare, komvux och SFI-grupper.

För delning mellan olika åldersgrupper 2010-2026.

Dessa klasser har varit ute på exkursion under året:

	Åk	Skola	Kommun	Grupper	Elever	Lärare	Plats	Förberett, 1=ja
10/4	6	Barsebäcks montessori	Kävlinge	1	19	3	Dösjebro	1
21/4	7	Glumslövs skola	Landskrona	1	19	2	Dösjebro	1
22/4	anpassad 7-9	Tolvåkersskolans anpassade grundskola	Kävlinge	1	9	4	Dösjebro	0
23/4	7	Glumslövs skola	Landskrona	1	19	2	Dösjebro	1
29/4	F	Asmundtorps skola	Landskrona	2	38	5	Vid skolan	1
8/5	4	Ljungenskolan	Kävlinge	2	40	3	Dösjebro	0
7/5	1 gy	Svalövs gymnasium	Svalöv	1	15	2	Kågeröds Mader	1
18/5	6	Säbyholms montessori	Landskrona	1	26	2	Säbybäcken	
21/5	5	Marieskolan	Eslöv	1	24	2	Marieholm	1
21/5	5	Marieskolan	Eslöv	1	24	2	Marieholm	1
22/5	1	Marieskolan	Eslöv	1	26	3	Marieholm	0
28/5	2	Marieskolan	Eslöv	1	31	4	Marieholm	1
25/5	6	Pilängsskolan	Landskrona	2	38	4	Dösjebro	0
25/5	5	Västervångsskolan	Landskrona	1	20	2	Säbybäcken	0
25/5	6	Pilängsskolan	Landskrona	2	38	4	Dösjebro	0
26/5	7	Sandåkersskolan	Landskrona	2	50	4	Dösjebro	1
26/5	5	Västervångsskolan	Landskrona	1	20	2	Säbybäcken	0
27/5	7	Sandåkersskolan	Landskrona	1	23	4	Dösjebro	1
27/5	5	Västervångsskolan	Landskrona	1	20	2	Säbybäcken	0
6/9	6	Västervångsskolan	Landskrona	2	50	3	Säbybäcken	0
28/5	F	Parkskolan	Svalöv	1	25	3	Vallarna, Teckomatorp	0
29/5	4	Marieskolan	Eslöv	1	33	4	Marieholm	1
3/6	2	Parkskolan	Svalöv	1	32	4	Vallarna	1
8/9	5	Vasavångskolan	Eslöv	1	31	4	Görarps mölla	0
				29	639	70		12

Det finns ett gediget material till för- och efterarbete. Alla klasser får utskickat material innan exkursionen. Knappt hälften av skolorna hade förberett exkursionen. Många av de som anger att de inte förberett säger dock att de ska efterarbeta.

Vi behöver skicka ut ett extra mail när det börjar närma sig exkursionerna för att påminna om förarbetet så att fler jobbar med det! Det kan också vara så att många kommer ut i slutet av vårterminen då det är hektiskt och att man inte hunnit med.

Bakgrund till exkursionerna

Saxån-Braåns Vattenråd arbetar med ån och dess omgivningar ur ett hälso-, miljö-, naturvårds- och naturresursperspektiv samt verkar för att de nationella, regionala och lokala miljömålen som berörs blir uppfyllda. Som exempel kan nämnas anläggande av våtmarker, återmeandring av åsträckor, tvåstegsdiken, utökning av arealen betesmark och slåttrade marker invid ån, rekreationsåtgärder och fiskevårdande åtgärder.

Under de senaste 200 åren har stora förändringar skett i landskapet i Skåne. Förändringar i jordbruket och djurhållningen har gjort att arealen slåttrade marker och naturbetesmarker har minskat betydligt. För att vinna åkermark har många våtmarker och mängder av småbäckar dikats ut och lagts ner i rör under marken. Åar har rätats ut och sjöar sänkts. Detta har minskat landskapets vattenhållande förmåga och orsakat både översvämningar och torka. De naturliga processer som tidigare renat vattnet har till stor del satts ur spel, vilket har orsakat övergödningsproblem. Den biologiska mångfalden har minskat till följd av förändringarna.

Exkursionerna ökar förståelsen för vattenvårdande åtgärder som görs längs ån och visar vilket värde ån har för rekreation, biologisk mångfald, vattenrening och för att motverka översvämningar. De ökar den allmänna förståelsen i samhället för vattnets betydelse i landskapet i och med att det blir en del av skolarbetet. När kunskapen om ån och dess värde ökar i avrinningsområde ökar också engagemanget för ån och det underlättar för framtida åtgärder.

Nedan teckningar som en klass har gjort efter att ha varit ute på exkursion!

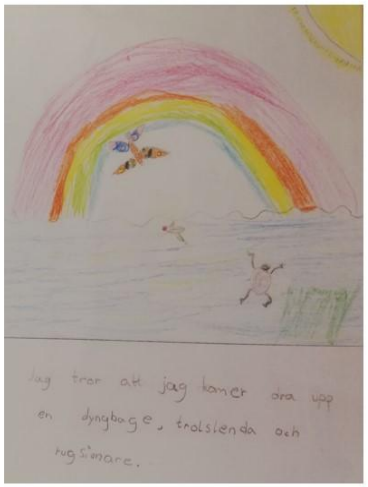

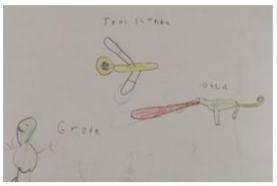

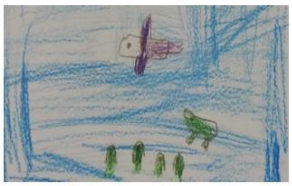

Bilaga 1

Utvärderingar 2023-26 exkursioner vid åar i Skåne gjorda av Naturifokus, 79 stycken svar (23%)	
Medelbetyg exkursion som helhet, 1-5	4,5
1.Hur fungerade handledningen som ni fick innan exkursionen? Bra – okej - dåligt	55 Bra, 17 okej, 7 ej fått/hunnit
2.Hur fungerade exkursionen pedagogiskt? Bra – okej - dåligt	71 bra, 6 okej, 2 dåligt
3.Skulle eleverna ha inhämtat denna kunskapen på annat sätt om ni inte varit ute på exkursion?	46 nej, 32 ja, 1 inget svar
4.Inspireras ni av det utomhuspedagogiska arbetet på exkursionen i er fortsatta undervisning på skolan?	61 ja, 16 delvis, 2 nej
5.Kan exkursionens innehåll integreras med läroplanen eller ligger den utanför detta?	78 integrerad, 1 utanför
6.Enligt forskning kan utomhusundervisning gynna elever som kan ha svårt i klassrummet, eftersom det är ett annan inlärningssätt. Det befäster kunskap på ett annat sätt genom upplevelser, ökar koncentrationen, minskar konflikter mellan elever samt att utevistelse är bra ur hälsosynpunkt. Hur känner ni att utomhusundervisning påverkar era elever?	74 positivt, 5 ingen skillnad

Exempel på kommentarer från utvärderingarna. Hela utvärderingen finns att tillgå.

Det ger väldigt mycket att se naturen från verkligt håll och samtidigt få ta del av allt som den har att erbjuda. Vi fick se, höra och göra vilket gav väldigt mycket för eleverna.

Två elever som tycker att vanlig klassrumsundervisning är utmanande var två av de mest engagerade i övningen.

Bra och tydliga uppgifter, vänligt bemötande, kunnig personal

Det blir relationsskapande tid på ett annat sätt när man är ute, vilket är viktigt. Det kan vara svårt med koncentrationen för vissa men samtidigt får de uppleva ämnen vi pratat om i klassrummet på riktigt vilket är bra.

Mycket bra anpassat för anpassad grundskola åk 7-9. Särskilt att berättelsen var förkortad.

Guiden var mycket bra med eleverna och lyhörd för elevernas ork och förmåga.
Det är svårt att göra dessa saker på egenhand, har inte de resurserna när det kommer till material.

Alla elever deltog med glädje och kunde koncentrera sig längre än vid stillasittande undervisning i skolan. Utomhusundervisningen gav eleverna många fantastiska djur och naturupplevelser.

Det är svårt att våga bedriva undervisning utomhus, att inte ha de fyra väggarna att luta sig mot. Men så mycket det ger, det blev tydligt idag. Vi ska våga vara ute mer!

Blev inspirerad att själv håva i denna förträffliga damm i närområdet.

Vi kan koppla på denna utflykt i flera ämnen när vi arbetar.

Vi har deltagit på denna exkursion i ett antal år nu och planerar inför varje år att just göra detta. Hade det inte gått att göra så något år så hade vi försökt att komma ut på egen hand istället.

Det blir något helt annat när man tittat på insekterna i klassrummet för att sedan se om man känner igen samma insekter på riktigt.

Det är svårt att göra dessa saker på egenhand, har inte de resurserna när det kommer till material.

Att få möjlighet att på plats upptäcka naturen är oslagbart.

Intressant, skapar frågor, förståelse som eleverna kan ta med sig utifrån miljö/hållbarhetsperspektiv med omtanke om levande arter, men också hur dåtid och nutid hör ihop och påverkar framtid, och vi som lever just nu.

Fast det praktiska ger så mycket mer och är en viktig del i vår kursplan. Eleverna får så många olika moment med på en exkursion då motivationen och viljan till att lära sig utomhus är mycket högre än när man jobbar inne i ett klassrum.

Kunnig exkursionsledare som jag som lärare inte alltid har. Vi har ofta bredden och inte allt mer på djupet.

Alltså, det hade gått att hämta kunskap på ett annat sätt men det var väldigt givande att vara ute och se det på riktigt. Vi fick med alla elever och de tyckte att det var väldigt roligt och givande.

Det är mycket positivt att eleverna kommer ut i naturen. Många elever vistas inte i naturen på sin fritid.

Bilaga 2

Deltagande skolor totalt Saxån-Braån

Kursivt = Saxån-Braån. Ej kursivt = deltagit i motsvarande exkursioner vid Råån

Eslöv (17 av 19 skolor):
Bergagymnasiet (*2013, 2016*)
Bredablick särskola (*2022*)
Carl Engströmskolan (*2023*)
Ekenässkolan (*2017*)
Eslövs montessori (*2017, 2019*)
Eslövs grundsärskola (*2022*)
Fridasroskolan (*2024*)
Karl Oscarsskolan (*2015*)
Källebergaskolan (*2016, 2017*)
Marieskolan (*2010, 2020, 2022, 2023, 2024, 2026*)
Norrevångsskolan (*2011, 2012, 2013, 2015, 2019, 2022, 2023*)
Nya Östra skolan (*2023*)
Sallerupsskolan (*2013, 2014, 2018, 2019,2020, 2021, 2026*)
Stehagsskolan (*2011, 2025*)
Vasavångsskolan (*2026*)
Västra skolan (*2011*)
Ölyckeskolan *(2019,* 2026*)*
Östra skolan (*2014, 2017, 2021*)

Kävlinge (10 av 15 skolor):
Annelundsskolan (*2011, 2012, 2014, 2015, 2022, 2023*)
Barsebäcks montessori (*2025, 2026*)
Dösjebroskolan (*2010, 2011, 2014, 2015*)
Korsbackaskolan (2023)
Ljungenskolan (*2023, 2026*)
Noblaskolan (*2022*)
Nyvångsskolan (*2021*)
Olympiaskolan (*2012,2021*)
Rinnebäcksskolan (*2021, 2022*)
Tolvåkersskolan (*2013, 2016, 2017, 2018, 2019, 2024, 2025, 2026*)

Landskrona (24 av 32 skolor)
Albanoskolan (2009, 2012, 2018, 2019, *2022,* 2023, 2024, 2026)
Alleskolan (*2011*, 2012, *2013,* 2014, 2015, 2017, 2021)
Allvar Gullstrandsgymnasiet (2003, 2004, 2005, 2011, 2017)
Asmundtorps skola (2007, 2009, *2010*, *2011,* 2015, 2019, *2020, 2021, 2022,* 2023, *2025, 2026)*
Barsebäcks montessori (*2011*)
Dammhagsskolan (2011, *2012*, 2013, 2016)
Emiliaskolan (*2021,* 2022, *2024, 2025*)
Glumslövs skola (2009, 2010, 2011, *2011*, 2012, *2012,* 2013, 2016, 2017, 2018, 2019, 2021, *2025,2026*)
Gymnasiesärskolan (2014)
Härslövs skola (2011, 2017, 2018, 2019, 2021)
Innovitaskolan (*2023, 2025*)
Internationella Engelska skolan (*2024*)
Junior College (2011)
Justus Tranchellgymnasiet (2009)
Kunskapsskolan (2022)
Mariaskolan (2025